

SAARDE VALLAVALITSUS

SELETUSKIRI SAARDE VALLA 2024. AASTA EELARVE JUURDE

Saarde valla 2024. aasta eelarve koostamise aluseks on "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus", "Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus" (KOFS) ja Saarde valla õigusaktid. Vastavalt eelarve koostamise lähtealustele on vallavalitsuse põhieesmärk eelarve kaudu tagada tingimused valla sotsiaalmajanduslikuks stabiilsuseks ja jätkusuutlikuks arenguks. Valla hallatavad asutused, valdkondade eest vastutajad, esitasid oma taotlused 2024. aastal kavandatavate tegevuste kohta.

Ülevaade Eesti majanduskeskkonnast

Ülevaate tegemisel on aluseks Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvine majandusproгноos.

Majandusliku kindlustunde indikaatorid ja nendega käsikäes käiv majanduskasv on viimase pooleteise aasta jooksul liikunud allamäge. Euroopa Liidu riikide majanduskasvu on pärssinud energia kiire hinnatõus ning sõjast tingitud kaubanduspiirangud. Eestit kui piiriäärset majandust on idakaubanduse järsk langus mõjutanud keskmisest rohkem. 2022. aastal oli Eesti majandus statistika järgi ainukesena Euroopa Liidus languses ja langus on jätkunud ka sellel aastal.

Mitmete näitajate järgi on Eesti majandus viimaste aastate kriisidele siiski hästi vastu pidanud. Töötuse kasv sõja algusest on olnud mõõdukas ja paljuski seotud põgenike saabumisega, kes on tööturul aktiivsed. Ettevõtted on suutnud kasvanud sisendhinnad väljamüügihindadesse enamasti üle kanda, kasumlikkust isegi kasvatades. Samal ajal on palgad kasvanud üle 10% aastas, kuigi hinnatõusule on see kasv kuni viimase ajani alla jäänud.

Kevadega võrreldes on majandusarengu väljavaated lähemaks aastaks muutunud pessimistlikumaks. Eesti jaoks on kõige problemaatilisem nõudluse järsk langus Põhjamaade kinnisvara- ja ehitussektorist, millele on orienteeritud suur osa kohalikust puidu- ja mööblitööstusest.

Nõrk välisnõudlus ja tootmissisendite kiirelt kasvanud hinnad hoiavad Eesti majanduse languses ka 2023. aastal, mil on oodata 2% majanduslangust. Järgneval paaril aastal peaks majandus tõusma juba 3% võrra.

Hinnatõus aeglustub 2023. aasta jooksul kiiresti, jõudes aasta lõpuks alla 6% aastases võrdluses. 2023. aasta kokkuvõttes jääb inflatsioon 10% alla ja järgmisel aastal 5% piiresse, aeglustudes edaspidi veelgi.

Hõivatute arve jätkab aastases arvestuses kasvu vaatamata keerulistele aegadele. Tööpuudus kasvab siiski paari aasta jooksul mõõdukalt – töötuse ja hõive samaaegne kasv on võimalik sõjapõgenike lisandumise kaudu meie tööturule.

Käesoleva aasta eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud viimastel aastatel langetatud püsikulusid suurendanud eelarveotsustest, mis oodatust paremale maksulaekumisele viib eelarvepuudujäägi sel aastal 3,3%ni SKPst. Puudujääki süvendab omakorda ka laenukoormuse kasvu ning intressimäärade tõusu toel jõudsalt kasvav intressikulu. Peamine

muutus järgnevatel aastatel eelarvepositsioonis tuleb sel suvel vastuvõetud maksuseaduste ja perehüvitiste seaduse muudatustest ning kaitsekulude suurendamisest.

Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk oluliselt ei muutu, jäädes 0,2- 0,3% tasemele SKPst kuni 2027. aastani. Kõrge defitsiit on tingitud omavalitsuste tulude reaalhindades vähenemisest, kasvanud euriborist ja sõjapõgenikega kaasnenud lisakuludest. See on halvendanud kohalike omavalitsuste finantsvõimekust, hakates piirama investeeringute taset ning nõudes omavalitsustelt jätkusuutlikkuse tagamiseks teenuste ja toetuste üle vaatamist.

Tabel 1. Majandusnäitajate prognoos

Nimetus	2023	2024	2025	2026	2027
SKP aastakasv %	-2,0	2,7	3,0	2,5	2,2
Tarbijahinnaindeks	9,6	4,6	2,5	1,7	1,9
Töötuse määr	6,1	6,7	6,4	6,2	6,1
Hõive	1,0	0,4	0,1	0	0
Keskmine brutopalk	1828	1950	2053	2153	2250
Keskmise brutopalka kasv	11,2	6,6	5,3	4,9	4,5

Allikas: Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2023

Saarde valla eelarve koostamisel on lähtutud seisukohast, et kulud jäävad 2023. aasta tasemele. Arvestatud on siiski hinnamuutustega, lisandunud või lõppenud lepingutest tulenevalt, samuti käibemaksu muudatusega.

Tööjõukulude planeerimisel on arvestatud alampalga ja haridustöötajatele kehtestatud palgamäärade muutustega ning valla asutustele on planeeritud mõningane palgatõus. Tööjõukulud suurenevad võrreldes eelneva perioodiga kokku 5,4%.

Eelarve koostamisel on järgitud valla arengukava.

Eelarve koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve on viieosaline: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Peale nimetatud osade jagatakse põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud tegevusalade järgi.

Saarde valla eelarve põhitegevuse tulude kogumaht 2024. aastaks on kavandatud 9 060 047 eurot ning **põhitegevuse kulude kogumaht** on 8 824 375 eurot. Põhitegevuse tulemlahade ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 235 672 eurot. Põhitegevuse tulemi positiivsus on oluline, kuna vastasel juhul tuleks osa korrapäraseid kulusid katta ühekordsetest vahenditest nagu vara müük, ning selline olukord ei ole jätkusuutlik. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Põhitegevuse tulemlahade mõjutab 2024. aasta investeerimisvõimet.

Investeerimistegevuse summa kokku (tähistatakse negatiivse tulemiga) on -1 587 060 eurot. Vahe kaetakse positiivse põhitegevuse tulemi, laenu ja likviidsete varade jäägi arvelt.

Eelarve tulemiks nimetatakse põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahet, millele on liidetud investeerimistegevuse eelarveosa

kogusumma. 2024. aasta eelarve tulem jääb sarnaselt 2023. aasta eelarve tulemile negatiivseks.

Finantseerimistegevus on 804 400 eurot ja **likviidsete varade muutus** -546 988 eurot.

Põhitegevuse tulud

Tulud jaotatakse majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks: maksutulud, kaupade ja teenuste müük, toetused ja muud tegevustulud.

Maksutulud moodustavad Saarde valla 2024. aasta põhitegevuse tuludest 54,9%. Maksudena laekuvad vallaeelarvesse üksikisiku tulumaks, maamaks, reklaamimaks.

Kõige suurem tuluallikas maksutuludes on **füüsilise isiku tulumaks** – kavandatud laekumine kokku 4 550 000 eurot, mis laekub tulumaksuseaduse alusel. Tulumaksu kogub Maksu- ja Tolliamet, mis edastab füüsilise isiku muudelt tuludelt saadud tulumaksust 2024. aastal 11,89% ja pensionituludelt 2,5% kohalikule omavalitsusele.

Maamaksutulu on planeeritud 420 700 eurot. Saarde vallas on ligi kolmandik pindalast maatükid, mis on kaitsealad, sihtkaitsevööndi maa, püsielupaikade sihtkaitsevööndi maa, piiranguvööndi maa, hoiualade maa. Eelpool nimetatul on kas maamaksust vabastatud või maksustatud 50%. Saarde vallavolikogu on kehtestanud Saarde valla haldusterritooriumil elamumaa ja maatulundusmaa maksumääraks 0,5% maa maksustamishinnast ning sihtotstarbega maa maksumääraks 1% maa maksustamishinnast aastas.

Kaupade ja teenuste müügitulud moodustavad eelarvetuludest 8,9%.

Riigilõivude planeerimisel on arvestatud eelmiste perioodide laekumisi.

Laekumine haridusasutuste majandustegevusest - real kajastuvad tulud vanemate poolt tasutavatest lasteaiade kohamaksudest, toidurahadest, samuti ka teistelt omavalitsustelt laekuvad koolide ja lasteaedade kohamaksud.

Muusikakooli õppemaks on planeeritud vastavalt õpilaste arvule, samuti on tuludes teistelt omavalitsustelt laekuv osa.

Kultuuriasutuste tulude reale on planeeritud Kilingi-Nõmme klubi ja Surju Rahvamaja tegevusest saadavad laekumised (kino, kontserdid, meelelahutusüritused, ruumide rent).

Reklaamitulude reale on planeeritud "Saarde Sõnumites" ilmunud reklaami eest arvestatud tasud.

Sporditegevuse tulude reale on planeeritud Kilingi-Nõmme Spordihoone ning Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuse tegevusest saadavad laekumised. Suviste laagrite korraldamisest tulused eelarvesse planeeritud pole.

Koduteenuse tulude real kajastuvad hooldatavate omaosalused.

Laekumine sotsiaalasutuste majandustegevusest - real kajastuvad hooldekodu tulud kohamaksudest, sh hoolealuste omaosalus ja omavalitsuste toetused kohamaksude tasumiseks.

Laekumine sotsiaaltranspordist reale on planeeritud sotsiaaltranspordi kasutavate klientide omaosalus.

Üüri- ja renditulude real kajastuvad vallale kuuluvates hoonetes ruumide ja eluruumide kasutamisest laekuvad tulud, samuti vee- ja elektrimüügi vahendamisest saadavad tulud.

Muu toodete ja teenuste müügi all kajastuvad tulud paljundusest, mitmesuguste trükiste müük ja muud tulud, mis ei kvalifitseeru eelnevate tuluridade all.

Toetused moodustavad vallaeelarve põhitegevuse tuludest 35,4%.

Tasandusfond on mõeldud valdade ja linnade eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks.

Toetusfondis on hariduskulude eraldised, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetused, huvihariduse toetus, toimetulekutoetused, rahvastikutoimingute kulude hüvitus, suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus, kohalike teede hoiu toetus.

Eelarvesse on planeeritud ka Haridus-ja Teadusministeeriumilt saadav õpilaskodu toetus

25 000 eurot ja täiendav toetus õpetajate tööjõukuludeks 19 117 eurot

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toetus 3200 eurot on üldplaneeringuga seotud täiendava uuringu läbiviimiseks.

Kultuuriministeeriumi toetus 9300 eurot on Surju Rahvamajale tantsu- ja koorijuhi tööjõukuludeks.

Kaitseministeeriumi toetus seoses harjutusväljaga on 23 000 eurot.

9000 eurot on planeeritud projekti „Imelised aastad“ jätkamiseks.

Eesti Kultuurikapitali toetus 600 eurot on eraldatud tänuürituse läbiviimiseks.

Raamatute soetamiseks on riik eraldanud 8919 eurot.

Muud tegevustulud moodustavad eelarvetuludest 0,8%.

Keskkonnatasud on planeeritud toetudes eelneva perioodi laekumistele. Lisandunud on maismaatuuliku keskkonnahäiringu hüvitus.

Muude tulude reale on planeeritud kohtutäituri kaudu saadud kahjuhüvitised ja muud vahendid summas 1800 eurot.

Põhitegevuse kulud

Saarde valla 2024. aasta eelarve põhitegevuse kulud jagunevad:

- Üldised valitsussektori teenused
- Avalik kord ja julgeolek
- Majandus
- Keskkonnakaitse
- Elamu-ja kommunaalmajandus
- Tervishoid
- Vabaaeg, kultuur, religioon
- Haridus
- Sotsiaalne kaitse

Kulud on majandusliku sisu järgi jaotatud järgmiselt: tööjõukulud, majandamiskulud ja toetused. Suurima osakaaluga on tööjõukulud, mis moodustavad põhitegevuse kuludest 59,4% (2023. a. 60,8%). Järgnevad majandamiskulud 29,8%ga (2023. a. 32,2%) ja tegevuskulude toetuste osakaaluks on 10,8% (2023. a. 7,0%).

Üldiste valitsussektori teenuste osakaal 2024. aasta põhitegevuse kuludest on 10,6% (2023. a. 11,3%) ja siia alla kuuluvad volikogu, vallavalitsuse, liikmemaksude ja ühistegevuse kulud, üldplaneering. Samuti on selles osas planeeritud reservfond.

Volikogu tööjõukuludes kajastuvad volikogu 15 liikmele makstavad hüvitised ja volikogu komisjonide liikmetele arvestatud tasud koos maksudega. Majanduskuludesse on planeeritud büroo-, esindus- ja koolituskulud, IT kulud.

Vallavalitsuse tööjõukulude real kajastuvad ametnike, teenistujate ja töötajate tasud koos maksudega.

Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetused, koolitused, vallamaja hoone ja Surju teeninduspunkti ülalpidamiskulud, valla sõidukite ülalpidamiskulud, IT-alased kulutused, kulutused inventarile, sümboolikale.

Reservfond on vajalik ettenägematute kulude katmiseks.

Üldplaneeringu koostamiseks koos täiendava uuringuga on planeeritud 45 200 eurot.

Liikmemaksu ja ühistegevuse kulude real kajastuvad Pärnumaa Omavalitsuste Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Rohelise Jõemaa Koostöökoogu, Pärnu Lahe Partnerluskogu liikmemaksud ja mitmesugused ühistegevuseks suunatud vahendid.

Avaliku korra ja julgeoleku osakaal kuludest on 0,1% (2023. a. 0,1%).

Muu avaliku korra reale on planeeritud vahendid videovalvesüsteemi püsikuludeks ning kriisivalmiduse nõustamiseks ja koordineerimiseks.

Majanduse kulude osakaal on 3,9% põhitegevuse kuludest (2023. a samuti 3,9%).

Ettevõtluse arengu toetuse real kajastuvad valla ettevõtjatega seotud kulutused (koolitused, tunnustused).

Maakorralduse reale on planeeritud maaküsimustega seotud kulutused (katastriüksuste moodustamine, õigusabi, IT kulutused, tarkvara hooldus jm), maakorraldaja kasutuses oleva sõiduauto ülalpidamiskulud, koolituskulud.

Metsamajanduse reale on planeeritud Levalohu metsakultuuride hooldamine.

Elektrienergia real kajastub hüvitis maismaatuuliku piirkonnas olevatele majapidamistele.

Teede ja tänavate korrashoiu reale on majandamiskuludesse planeeritud valla teede ja tänavate hooldusega seotud kulutused (lumetõrje, hõõveldamine, tolmuwabaks muutmine, kruusa, killustiku vedu, teeservade hooldus, truupide hooldus jne.). Vahendid on planeeritud ka teeregistri kasutamiseks.

Bussijaama real on valla territooriumil olevate bussiootepaviljonide ülalpidamis- ja hoolduskulud.

Keskkonnakaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,1% (2023. a. 2,0%).

Jäätmeäitluse majandamiskulude reale on planeeritud jäätmete kogumise, ohtlike jäätmete kogumise, kevadise suurpuhastuse korraldamise kulud ja ka prügikonteinerite remont ning asendamine. Samuti on planeeritud jäätmejaama opereerimiskulud. Toetuste real kajastub Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmemaks.

Avalike alade puhastuse alla kuulub tänavate, parkide jm avalike alade puhastus, sh olmeprügi kogumine.

Haljastuse majandamiskuludesse on planeeritud heakorratööd Kilingi-Nõmme linnas, Tali asula, Surju küla ja muude avalike haljasalade hoolduskulud, lilled tänavatele ja haljasaladele, puude lõikused, ohtlike puude raie jm.

Elamu-ja kommunaalmajanduse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,3% (2023. a. 2,3%).

Tänavavalgustuse real on kajastatud elektrikulu tänavavalgustusele, tänavavalgustusrajatiste jooksev remont ja hooldus.

Kalmistute majandamiskuludeks on planeeritud vahendid kalmistu tarkvarale, korrashoiuks. Toetused tegevuskuludeks on määratud Saarde Kommunaal OÜ-le kalmistute halduskuludeks.

Tihemetsa saunale on planeeritud vallapoolne toetus 4000 eurot küttepuid soetamiseks.
Jaamaküla saunale on planeeritud hoone ülalpidamiskulud.

Muude elamu-ja kommunaalmajanduse majandamiskuludesse on planeeritud hulkuvate loomade ja varjupaiga kulud, purskkaevu, pargipinkide, valla veekogudega seotud kulutused, kopratammide likvideerimise, suveaiaga seotud kulutused, jõulukuusk ning jõulutulede kulud, osaliselt Tali teeninduspunkti korrashoiu ning küttekulud. Samuti vallale kuuluvate muude hoonete kommunaalkulud.

Elamumajanduse halduse majandamiskulude real kajastuvad vallale kuuluva kinnisvara ülalpidamiskulud.

Tervishoiu osakaal põhitegevuse kuludest on planeeritud 0,4% (2023. a. 0,1%)

Ambulatoorse teenuste real kajastuvad Kilingi-Nõmme Perearstikeskuse korrashoiu- ja kommunaalkulud, mis suuremas osas tasutakse hoone rentnike poolt .

Vabaaja, kultuuri, religiooni osale on planeeritud 9,0% põhitegevuse kuludest (2023. a 9,2%).

Spordiklubide reale on planeeritud vahendid spordiklubidele.

Tihemetsa Motoklubi reale on planeeritud toetus Lauri krossikompleksi ülalpidamiseks.

Sporditegevuse töööukulude real kajastuvad Surju Kooli võimla koristaja töötasud koos maksudega. Majandamiskulude real on kajastatud vahendid valla eest võistlevate sportlastega seotud kulude katmisel.

Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuse real on töööukuludesse planeeritud kompleksi töötajate töötasud koos maksudega. Tööööukuludesse on planeeritud ka riigipoolsed huvihariduse vahendid summas 10 515 eurot. Majandamiskuludes kajastuvad bürookulud, sideteenused, hoone ülalpidamiskulud, kulud inventarile, hügieenivahenditele, ürituste korraldamiseks. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on majandamiskuludes 1100 eurot.

Kilingi-Nõmme Spordihoone töööukulude reale on planeeritud spordihoone juhataja ja muu personali palgakulud koos maksudega. Majandamiskulude reale on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ning koolituskulud. Kinnistu ülalpidamiskuludesse on planeeritud vahendid ka gümnaasiumi staadioni hoolduseks. Peale eelneva on vahendid isikliku auto kasutamise kompensatsiooniks, infotehnoloogiale, inventari soetamiseks ja hoolduseks ning mitmesuguste ürituste läbiviimiseks.

Mänguväljakute majandamiskuludesse on arvestatud laste mänguväljakute hoolduse ja jooksva remondi kulud.

Noorsootöö reale on planeeritud vahendid noortevolikogu tööks. Toetuste reale on planeeritud noorte algatuste omaosalused.

Vabaaja ürituste majandamiskuludesse on planeeritud mitmesuguste ürituste nagu emadepäeva, lastekaitsepäeva, eakate hommikukohvi, eakate päeva, maal elamise päeva, tänuürituste jm läbiviimise kulud. Eesti Kultuurkapitali toetus 600 eurot kajastub samuti majandamiskuludes.

Lähkma külakeskuse reale on planeeritud vahendid vallale kuuluva hoone ülalpidamiskulude osaliseks katmiseks.

Seltsitegevuse reale on majandamiskuludesse planeeritud ruumide majandamiskulud. Mittetulundustegevuse toetusi on planeeritud 11 000 eurot.

Kilingi-Nõmme ja Surju raamatukogude töööukulude reale on planeeritud vahendid raamatukogude töötajate palgavahenditeks koos maksudega. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, perioodika tellimiseks, sidekuludeks, lähetus-ja

koolituskuludeks, ruumide ülalpidamiskuludeks, andmesideks, tarkvara hoolduseks, inventari soetamiseks ja hooldamiseks, teavikute ostmiseks. Surju raamatukogu on planeerinud 3000 eurot valgustite vahetamiseks.

Kilingi-Nõmme Klubi töööukuludesse on arvestatud klubi töötajate, ringijuhtide töötasud koos maksudega. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on töööukuludesse planeeritud 1350 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulude, sideteenuste, lähetus- ja koolituskulude, hoone ülalpidamiskulude, isikliku sõiduauto rendi, andmeside, inventari soetuse ning hoolduse, katla hoolduse ja ürituste korraldamise ning ringide tegevusega seotud kulud. Täiendavalt on klubi majandamiskuludesse planeeritud omaosalusena 3160 eurot meestantsurühmale rahvariite soetamiseks.

Tali seltsimaja majandamiskuludesse on planeeritud hoone ülalpidamise ja üritustega seotud kulud.

Surju rahvamaja töööukuludesse on arvestatud töötajate ja ringijuhtide töötasud koos maksudega. Surju Rahvamaja töööukuludes kajastuvad ja sihtotstarbelised vahendid Kultuuriministeeriumilt summas 9300 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, sideteenusteks, koolituseks, hoone ülalpidamiskuludeks, kulud infotehnoloogiale, inventari soetamiseks, ning ürituste korraldamiseks. Täiendavalt on planeeritud vahendid hoone valvesüsteemi uuendamiseks, katla remondiks.

Mälestusmärkide ja monumentide eelarvesse on planeeritud vahendid valla territooriumil olevate mälestusmärkide hooldamiseks.

Ajalehe majandamiskulude reale on planeeritud trükikulud jm ajalehe toimetamisel vajalikud väljaminekud.

Haridusasutuste näol on tegemist kõige suurema põhitegevuse kuluvaldkonnaga, mis moodustab eelarvest 53,4% (2023. a. 54,9%).

Lasteaed „Krõll“ ja Surju Kooli lasteaia osa töööukulude reale on planeeritud vahendid kogu personalile. Lasteaiaõpetajate töööukulud on planeeritud riigi poolt kehtestatud määrades. Lasteaedade majandamiskuludesse on planeeritud bürookulud, koolituskulud, ruumide korrashoiukulud, sõidukite ülalpidamiskulud, infotehnoloogiakulud, inventarikulud, toidukulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, õppevahendite kulud, ürituste kulud, kulud eririietusele jm. majanduskulud. Planeeritud on ka vahendid logopeediteenuse ostmiseks.

Teistele omavalitsustele makstav lasteaia kohamaks on eelarvesse planeeritud Saarde valla laste eest teiste omavalitsuste lasteaedades.

Surju Kooli töööukulude reale on planeeritud koolipersonali palgakulud koos maksudega. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on töööukuludesse planeeritud 3330 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid administreerimiseks, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto rendikulud, infotehnoloogia- ning inventari kulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, kulud õppevahenditele, üritusteks. Täiendavalt on planeeritud 9000 eurot kööki segamisinventari soetamiseks. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on majandamiskuludesse planeeritud 650 eurot.

Surju pedagoogide töööukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personaliga palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid täiendkoolituseks, õppevahenditele ja kultuurirandade toetus.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi töööukulude reale on planeeritud palgavahendid koos maksudega kogu koolipersonalile. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on töööukuludesse planeeritud 10 665 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad vahendid bürookuludeks,

sideteenusteks, lähetus- ja koolituskulud, hoonetekompleksi ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto rendikulud, infotehnoloogilised ja kulud inventarile ja selle hooldamisele, toitlustuskulud, õppevahendite ja õpilasürituste kulud. Gümnaasiumi eelarvesse on sisse arvestatud ka õpilaskodule lepingu alusel saadav toetus 25 000 eurot. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on majandamiskuludesse planeeritud 4737 eurot.

Teistele omavalitsustele õpilaskoha maksumuse arvestuse aluseks on õpilaskoha maksumus, mille piirmäär on seaduse alusel 102 eurot kalendrikuus õpilase kohta (v.a. erivajadustega).

Koolitoidu reale on planeeritud kokku nii riiklikud vahendeid põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste toitlustamiseks kui ka omavahendid tasuta hommikusöögiks, koolipersonali toitlustamiseks ja vahendid õpilaskodus elavatele õpilastele.

Gümnaasiumi pedagoogide tööjõukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personali palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid õppevahenditele, täiendkoolituseks, kultuurirahitsa vahendid.

Muusikakooli tööjõukuludesse on planeeritud muusikakooli personali töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto kasutamise kulud, andmeside, inventari hoolduskulud, õppevahendite kulud, ürituste kulud. Toetuste real kajastub muusikakoolide liidu liikmemaks.

Huvikeskuste majandamiskulude real on planeeritud omavahendid huvikoolidele ja ringidele teistes omavalitsustes ja eraõiguslikes institutsioonides. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on majandamiskuludes 27 833 eurot ning toetuste real 9908 eurot.

Saarde Valla Huvikeskuse tööjõukuludesse on planeeritud vabaajakeskuse töötajate palgavahendid. Samuti on siia planeeritud suviste laagrite tööjõukulud kahele rühmale summas 10 983 eurot. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on tööjõukuludesse planeeritud 2400 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulud, sideteenused, koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, vahendid infotehnoloogiale, inventarile, meditsiinikuludeks ja hügieenitarveteks, ürituste läbiviimiseks jm majanduskuludeks. Laagrite majandamiskuludesse on planeeritud toitlustamise kuludeks 1500 eurot, üritusteks 700 eurot ning õppekäikudeks 500 eurot. Riigipoolseid huvihariduse vahendeid on majandamiskuludesse planeeritud 5440 eurot.

Õpilasveo eriliinide tööjõukulude real kajastuvad vahendid õpilase koolitranspordi korrasldamisel. Majandamiskulude real kajastuvad kulutused õpilasvedudele vallasiseselt ja maakonnaliinidele. Toetuste real kajastub ühistranspordikeskuses osalus.

Õpilaskodude reale on planeeritud vahendid õpilaskodu kulutuste katteks mujal õppivatele meie valla õpilastele.

Sotsiaalse kaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 18,2% (2023. a 16,3%). Selle valdkonna eesmärgiks on valla elanikele ja nende perekondadele toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks, kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikutele sotsiaalsele turvalisusele ning ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Puuetega inimeste sotsiaalsele kaitsele on planeeritud majandamiskuludeks mitmesuguste hoolduse, nõustamise ja tehniliste abivahendite kulud. Toetuste reale on planeeritud puuetega isikute hooldajatoetused, neilt toetustelt makstav sotsiaalmaks. Samuti on siia planeeritud ühekordsed toetused puuetega isikutele.

Surju Hooldekodu Videvik tööjõukulude reale on planeeritud kogu personali töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, koolituskulud,

hoonete ülalpidamiskulud, info- ja kommunikatsioonikulud, inventari, toiduainete, meditsiinikulud ja hügieenitarvete kulud ning muud majanduskulud.

Hooldereformi toetuste reale on planeeritud pikaajalise hoolduse vahendid.

Eakate sotsiaalse kaitse tööjõukuludesse on planeeritud vahendid sotsiaaltranspordiks. Majandamiskuludesse on planeeritud kaupluseringid, sotsiaaltransport ja muud sotsiaalsed teenused. Toetuste reale on planeeritud ühekordsed toetused eakatele.

Koduteenuste rea tööjõukulude alla on planeeritud koduhooldustöötajate palgakulud koos maksudega. Majanduskuludesse on planeeritud bürookulud, sünnipäevalillede kulu hooldatavatele, koolituskulud, isikliku auto kasutamise rendikulud, inventari kulud, meditsiinikulud ja muud majandamiskulud.

Asendus- ja järelhoolduse tööjõukuludesse on planeeritud vahendid hoolduspere vanemale. Majanduskuludesse on planeeritud teenusele suunatud laste heaolu ja arengut toetavate kulutuste katmine. Toetuste real kajastuvad hoolduspere vanema ja laste toetused.

Pere ja laste sotsiaalse kaitse tööjõukuludesse on planeeritud tugisikutele, psühholoogile arvestatud tasud. Majandamiskuludesse on planeeritud erivajadustega laste transport, laagrite kulud, projekti "Imelised aastad" koolituskulud, tugiteenuste kulud jm. laste hoolekannet puudutavad kulutused. Toetuste reale on planeeritud valla poolt makstavad sünnitoetused, koolitoetused, paljulapselise pere toetused ning ühekordsed toetused peredele. Samuti kajastub toetustes matusetoetus.

Toimetulekutoetuste rea majandamiskuludesse on kantud riigipoolne toimetulekutoetuste maksamise korraldamise hüvitis. Toetuste real kajastuvad riigieelarvest eraldatud toimetulekutoetuste vahendid.

Riskirühmadele sotsiaalse kaitse real kajastuvad majandamiskulude all ravikindlustuseta isikute ravikulud, matusedulud jm. Toetuste real kajastuvad ühekordsed toetused riskirühmadele ning omaosalus 15 000 eurot projektile „Kodud tuleohutuks“. Toidupanga toetuseks on planeeritud 3000 eurot.

Sotsiaalse kaitse halduse majandamiskuludesse on planeeritud valla sotsiaaltöötajate autode ülalpidamiskulud, koolituskulud, erialaste trükiste soetamine, infotehnoloogilised kulutused.

2023. aastast kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid.

Kooskõlas riigieelarve seaduse §52ga tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud toetusfondi vahendid üle kanda järgmisse eelarveaastasse samaks otstarbeks. Samuti viiakse üle muud kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid. Sellega tagatakse vahendite kasutamine vastavalt eraldamise eesmärgile.

Saarde valla 2023. aasta lõpu likviidsete varade jäägis on sihtotstarbelisi kasutamata vahendeid summas 67 564 eurot, mida võib lisaks eelarves sätestatule kasutada järgmiselt:

- Toimetulekutoetusteks 19 178 eurot
- Gümnaasiumi pedagoogidele 22 050 eurot
 - sh. tööjõukuludeks 17 045 eurot
 - koolituseks 52 eurot
 - kultuuriranits 4953 eurot
- Surju Kooli pedagoogidele 1756 eurot
 - sh. koolituseks 533 eurot
 - kultuuriranits 1223 eurot
- Huvitegevuse vahendid 2637 eurot
- Eesti Laulu- ja Tantsupeo SAlt 4111 eurot

sh. Surju Rahvamajale	1028 eurot
gümnaasiumile	2055 eurot
Surju Koolile	514 eurot
Kilingi-Nõmme klubile	514 eurot.
• Surju Kooli Erasmuse projektile	17 832 eurot.

Investeermistegevus

Nimetatud osas on tulused planeeritud kokku 764 000 eurot.

Mittevajalike varade müügitulaks on planeeritud 30 000 eurot.

Kirjel põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine on 650 000 eurot, sh Rahandusministeeriumilt gümnaasiumi renoveerimiseks 600 000 eurot, hajaasustuse programmile 50 000 eurot.

Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuselt on planeeritud 60 000 eurot hoone renoveerimislaenu katteks.

Finantstuludesse on planeeritud 24 000 eurot pangaintresse, sh. Tervise- ja Hoolduskeskuselt 20 000 eurot.

Põhivara soetuse real on kogusummaks 2 014 000 eurot.

Objektiti ja valdkonniti on kavandatud järgmised investeeringud:

- 1) teede ja tänavate renoveerimiseks vastavalt teehoiu kavale 258 000 eurot;
- 2) haljastuse reale on planeeritud 20 000 eurot vallas asuvate paisude rekonstrueerimise projekteerimiseks;
- 3) sotsiaalelamu projekteerimiseks 30 000 eurot;
- 4) tänavavalgustuse lampide vahetamiseks energiasäästlikemate vastu on planeeritud 20 000 eurot,
- 5) sporditegevuse reale terviseraja investeeringuks 20 000 eurot;
- 6) mänguväljakute uuendamiseks 10 000 eurot;
- 7) Surju Koolile 31 000 eurot mänguväljaku uuendamiseks ja välisvalgustuse rekonstrueerimiseks;
- 8) Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile 1 600 000 eurot Sambla 18 hoone rekonstrueerimiseks;
- 9) Surju Hooldekodule 25 000 eurot vana maja küttesüsteemi rekonstrueerimiseks.

Osaluste soetuse reale on planeeritud 25 000 eurot ÜVK arengukava koostamiseks ning 36 400 eurot joogiveemahutite renoveerimistöödeks Kilingi-Nõmme veetöötlusjaamas.

Põhivara soetamise sihtfinantseerimiseks on eraldatud 125 560 eurot, millest 100 000 eurot kajastub veevarustuse real ja on planeeritud hajaasustuse programmi vahenditeks. Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuse varikatuse ehituseks on Pärnu Kiirabi toetus 25 560 eurot.

Finantskulude real kajastuvad kapitalirendi intressid ning laenude intressid vastavalt laenugraafikutele.

Investeermistegevus kokku on 1 587 060 eurot. Katteallikateks on kavandatud põhitegevuse tuleml, aastavahetuse vahendite vaba jääk ja pikaajaline laen.

Finantseerimistegevus

2024. aastal on planeeritud võtta pikaajalist pangalaenu 1 100 000 eurot, sellest 1 000 000 eurot Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi rekonstrueerimiseks ja 100 000 eurot teede, tänavate renoveerimiseks.

Kohustuste tasumise real kajastuvad eeldatavad pangalaenude tagasimaksed 290 879 eurot ja kapitalirendikohustused 4721 eurot.

Finantseerimistegevus kokku on 804 400 eurot.

Likviidsete varade muutuse eelarveosa

Likviidseteks varadeks peetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid eelmise eelarveperioodi lõpus. Nimetatud eelarveosa kajastab raha jäägi ülekandmist järgmise aasta eelarvesse. Eelarve tulem peab võrduma likviidsete varade muutuse ja finantseerimistegevuse kogusumma vahega.

2023. aasta lõpuks oli vallal likviidsete varade jääk 765 012 eurot, millest

- suunatakse 2024. aasta eelarvesse 546 988 eurot(-)
- sihtotstarbeliste üleminevate vahendite jääk 67 564 eurot(-)
- nõuete, kohustuste saldode muutus 27 933 eurot(-)

Eelneva tulemusel jääb eelarvesse suunamata vahendeid **122 527** eurot.

Netovõlakoormus

Netovõlakoormus on võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormuse ülemmäär 2024. aastal on 80% põhitegevuse tuludest.

Saarde valla eeldatavad kohustused 2024. aasta lõpu seisuga on 4 179 774 eurot ning likviidsete varade eeldatav jääk 218 024 eurot. Netovõlakoormus on seega $4\,179\,774 - 218\,024 = 3\,961\,750$ eurot. Kui me jagame saadud netovõlakoormuse eelarve põhitegevuse tuludega $(3\,961\,750 / 9\,060\,047) \cdot 100$, saame eelarve realiseerumisel netovõlakoormuse protsendiks 43,7.

Netovõlakoormus 2023. aasta lõpu seisuga oli 29,0 %.

Raivo Ott
Vallavanem

07.02.2024